

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB
TA’LIMI VAZIRLIGI

BUXORO VILOYATI PEDAGOGIK
MAHORAT MARKAZI

**“RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR, SUN’IY INTELLEKT VA
PSIXIKA: XALQARO TAJRIBALAR VA RIVOJLANISH
ISTIQBOLLARI” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI
(OFFLAYN-ONLAYN) 2025-yil, 23-iyun
T O ‘ P L A M I**

предметы и игрушки; все это позволяют развивать образную и ассоциативную память детей, а постановка определенных четких задач – развитию словесно-логической памяти.

В заключении можно отметить, что изучение иностранного языка развивает разные стороны личности: память, внимание, прилежание, языковую догадку, эрудицию, дисциплину, делает ребенка более активным, приучает его к коллективным формам работы в группе, а в дальнейшем и в классе, пробуждает любознательность, артистизм, формирует ребенка интеллектуально и эстетически. Кроме того, появляется реальная возможность уже на раннем этапе выявить детей, способных к языкам, и подготовить их к дальнейшему серьезному изучению иностранного языка в школе. Таким образом, правильно организованное обучение иностранному языку в детском саду помогает решить задачи образования, воспитания и развития детей, подготавливает их к школе.

Литература

1. Akbarova SH.X. Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini (lug‘at bilan ishlash jarayoni) o‘qitishning lingvodidaktik asoslari. Ped. fan. nom. dis. – T.: O‘zDJTU, 1999. – 140 b.
2. Акбарова Ш.Х. Мактабгача ёшдаги болаларга инглиз тилини (луғат билан ишлаш жараёни) ўқитишнинг лингводидактик асослари. Пед. фан. ном. дис. – Т.: ЎзДЖТУ, 1999. – 140 б.

ALISHER NAVOIY ASARLARIDA MAQOLLARNING O‘RNI VA AHAMIYATI

Kodirova saodat abduraximovna

f.f.f.d. (PhD) Navoiy davlat universiteti dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada A.Navoiy asarlari qo‘lyozma nusxalari, nashri hamda keltirilgan maqollarning o‘rni va ahamiyati, poetik maqsadi, badiiylikni oshirishda xizmat qilganligi ko‘rinadi. Maqolada g‘azallarda keltirilgan maqollar tahlili berilgan.

Kalit so‘zlar: asar, maqol, syujet, mazmun, dialog, nashr, qo‘lyozma, nusxa.

Oddiy folklorizm she’riyat badiiyatida o‘ziga xos o‘ringa ega. Ayniqsa, Atoiy, Sakkokiy, Gadoiy, Lutfiy, Alisher Navoiy asarlari tarkibida keltirilgan maqollarning har biri o‘ziga xos poetik vazifa bajarganini ta’kidlash joiz:

Bo‘ldi bag‘rim suv g‘amingdin “Yaxshilik qil, sol su(v)g‘a”

Oxir ey gul xirmani albatta, “har ekkan o‘rar”.

Atoiyning ushbu bayti “irsoli masalayn” (bir baytda ikki maqol keltirish) san’atiga asoslangan bo‘lib, birinchi baytda “Yaxshilik qil suvga sol, baliq bilar,

baliq bilmasa xoliq bilar”, ikkinchi baytida esa “Har kim ekanini o‘radi” maqoli keltirilgan va ushbu maqollar shoirning poetik maqsadiga mos tushgan.

Lutfiyning irsoli masal san’ati asosida yaratilgan quyidagi g‘azalining barcha baytlarida maqol ishlatilganini ko‘ramiz:

Ayoqingg‘a tushar har lahza gesu,

Masaldurkim: “Charog‘ tubi qorong‘u”.

Tutarmen ko‘zki, ko‘rsam orazingni,

Ki derlar: “Oqqan ariqqa oqar su(v).

Yuzungni tuttim ortuq oyu kundin,

“Kishining ko‘zidir, ore, tarozu”.

Ko‘zung qonimdin iymannas, ajabtur, -

Ki: “Qo‘rqar qaydakim qon ko‘rsa hindu”.

Tilar vaslingni Lutfiy, qil ijobat,

Ki ayturlar : “Tilaganni tilagu”.

G‘azalning har bir baytidagi ikkinchi misra oldingi misradagi fikr bilan bog‘liq bo‘lgan, uni ta’kidlash, tasdiqlashga xizmat qiluvchi maqol keltirilgan. Bu esa g‘azalning badiiyligini yanada oshirgan.

Hazrat Navoiy folklordan eng ko‘p va samarali foydalana olgan mohir adibdir. Bu haqda ilk bor fikr yuritgan olimlardan biri Maqsud Shayxzoda “bu sohada

Navoiy shu qadar ustalik ko‘rsatganki, birmuncha maqollarning xalqdan Navoiyga yo Navoiydan xalqqa o‘tganini aniqlash hozircha qiyin”, – deydi [1, 24-b]. Atoqli navoiyshunos olim N.Mallaev “Alisher Navoiy xalq maqollari, matallari va boralariga katta e’tibor berdi, ularni aynan yoki she’rning poetik talabi bilan qayta ishlab o‘z asarlarida qo‘lladi va shularga monand yangi hikmatli so‘z hamda iboralar ijod etdi. Bularni o‘rganish va tadqiq qilish Navoiy asarlarining g‘oyaviy mazmunini ham, badiiy formasini ham yoritishda katta ahamiyatga ega” [1, 34-b], – deganida haq edi. Shoirning birgina g‘azaliyoti ham oddiy folklorizmga boy.

Yetti jon og‘zimgakim, chiqmas uyidinkim ul hur,

Chiqmagan jondin umid – ushbu masaldur mashhur.

Ey, ko‘ngul, ishq ichra yo‘q shoh-u gadog‘a imtiyoz:

O‘t aro tengdur quruq yo ho‘l yog‘ochning xirqati.

Ko‘ngilni tuz, tilisang foyiz o‘lsa tuz ma’ni,

Nedinki egri ko‘rguzur ko‘zgu[1, 34-b].

A.Navoiyning ushbu baytlarida “Chiqmagan jondan umid”, “O‘t ketsa hulu quruq teng yonadi”, “Ko‘zgu borini ko‘rsatadi” maqollari qo‘llangan bo‘lib, g‘azallarning badiiyligini ta’minlagan.

“O‘t” radifli g‘azalida:

May batining ko‘r nishot afzoli g‘in huzn ahli g‘a

Kim, kuyar o‘lu quruq‘ chun naysitong‘a tushti o‘t [2, 96-b].

Bu baytda “Qamishzorga o‘t ketsa, ho‘lu quruq barobar yonadi” maqoli qo‘llangan. Shoir hajr shomida g‘am sipohiylari lirik qahramon ko‘ngliga olov yoqqanini aytib, she‘r syujetida tugun hosil qiladi. Yechimda shoir “ohi otashbori” o‘t bo‘lib bulutga urganini, ko‘k tutunga o‘xshab qolganini ta‘kidlaydi. Ho‘lu quruq barobar yonsagina, ko‘kni tutun qoplaydi. G‘uluv, tashbeh kabi san’atlarning yuzaga kelishi uchun ham oddiy folklorizm ahamiyat kasb etgan, demak, g‘azal badiiyatini oshirgan. Ayni damda, oddiy folklorizm maqta‘dan oldingi bayt tarkibida yuzaga kelib, yechimga poydevor vazifasini o‘tagan. Xuddi shu maqol “Tushti o‘t” radifli g‘azalida aynan shu shaklda keltiriladi:

O‘qlaring ko‘nglim g‘a tushqach, kuydi ham ko‘z, ham badan

Kim, kuyar o‘lu quruq‘ chun naysitong‘a tushti o‘t [3, 89-b].

Ikki g‘azalda ham ma‘shuqa sabab oshiq ishq olovida yongani aytiladi, ammo bir xil maqolning qo‘llanish maqsadi turlicha. Keyingi g‘azalda ko‘k tutunga aylangani emas, ufq, butun osmonga o‘t tushgani tasvir etiladi. Oddiy folklorizm esa o‘zi mansub baytnigina izohlagan. Yor o‘qlari ko‘ngilga tushganida ko‘z ham, badan ham, demakki, ho‘lu quruq barobar yondi. Tanosib san’ati aynan oddiy folklorizm tufayli yuzaga kelgan. Ma‘lumki, qamishzor suv ichida bo‘ladi. O‘t ketganida ko‘zu (bu o‘rinda ko‘z – suv, kipriklar – qamishzor, deyish ham mumkin) badan yongani nayistonga o‘t ketgani kabi ekani ko‘rsatilgan. Aynan bir maqol vazn, qofiya va radif sabab ikki g‘azalda bir xil shaklda takror keltirilgan. Ammo oddiy folklorizm g‘azal kompozitsiyasida bir xil vazifani bajarmagani, shoir maqsadining ikki xil jihatini oydinlashtirgani ko‘rinib turibdi. Ko‘rinadiki, oddiy folklorizmning she‘riyatda, ayniqsa, aruz vaznidagi she‘riyatda keltirilishi mohirlik talab qiladi. Bu borada hazratning mahoratlari hayratangizdir.

Ishqing o‘tinki, yoshurdim, el aro yoydi raqib,

Kim isitmani nihon tutsa qilur marg ayon [3, 340-b].

Navoiy “Kasalini yashirsang, isitmasi oshkor qiladi” xalq maqolini o‘zlashtirar ekan, ijodiy davom ettirgan. Natijada, “Kasalini yashirsang, isitma, isitmani yashirsang, o‘lim oshkor qiladi” tarzidagi ifoda hosil bo‘lgan. Isitmaning me‘yordan juda oshib ketishi o‘limga olib kelishi mumkinligi shoirga xalq maqolini yangicha, kuchaytirilgan, to‘ldirilgan shaklda ifodalash imkonini bergan. Shoir “Favoyid ul-kibar” devonidagi “Ishq aynidin ko‘zumni qilmadi yoruq jahon” deb boshlanuvchi g‘azalida “It hurar – karvon o‘tar” maqolini qo‘llaydi:

Boribon ahbobu men g‘aflat asiri bo‘lmag‘im, Uyladurkim, it uyub qoldiyu ko‘chti korvon [4, 334-b].

Alisher Navoiy lirik qahramonga itlarning hurishiga e’tibor qilib yo‘ldan qolsa, keksalikda o‘hu fig‘on chekishini uqtiradi. Bu yerda gap itning hurishi haqida emas, uning uxlab qolgani haqida bormoqda.

Gulxaniy o‘zbek va tojik tillarida ijod qilgan, ya’ni u har ikki tilni ham mukammal darajada bilgan. Uning mazkur bilimi maqollarni to‘plash va ulardan foydalanish jarayonida ham o‘zini ko‘rsatib turadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Маллаев Н. Алишер Навоий ва халқ ижодиёти. – Тошкент: Гафур Ғулом номидаги НМИУ, 2015. – Б. 24.
2. Алишер Навоий. Топмадим. – Тошкент: Адабиёт ва санъат, 1988. – Б. 96.
3. Алишер Навоий. МАТ. Учинчи том. Ғаройиб ус-сиғар. – Тошкент: Фан, 1988. – Б. 89.
4. Алишер Навоий. МАТ. Олтинчи том. Ғавойид ул-кибар. – Тошкент: Фан, 1990. – Б. 370.
5. Qodirova, S. (2023). “Devonu lug‘otit turk” va “Zarbulmasal” asarlarida qo‘llanilgan maqollarning qiyosiy-tipologik tahlili. центр научных публикаций (buxdu. uz), 29(29).
6. Abdurakhimovna, K. S. (2022). Poetics of Proverbs. European journal of innovation in nonformal education, 2(2), 303-307.
7. Kodirova, S. A. (2021). Idealistic study of proverbs in “Zarbulmasal” of Gulkhani. Scientific reports of Bukhara State University, 5(1), 170-179.

O‘ZBEKISTON MASJIDLARIDA RAQAMLI AXBOROT TIZIMLARINI JORIY ETISHNING HUQUQIY VA TASHKILIY ASOSLARI

Qoraboyev Sherzod Raximovich,

e-mail: farmohm@exat.uz, telefon: +99890-165-45-79

Farg‘ona viloyati pedagog mahorat markazi “Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar metodikasi”
kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston masjidlarida raqamli axborot tizimlarini joriy etish jarayonining huquqiy va tashkiliy asoslari yoritilgan. Raqamlashtirish bilan bog‘liq me’yoriy-huquqiy hujjatlar tahlil qilinadi, masjidlar faoliyatining samaradorligini oshirishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ahamiyati ko‘rsatib o‘tiladi. Shuningdek, diniy tashkilotlarda AKTni joriy etishdagi mavjud muammolar va ularni hal etish bo‘yicha takliflar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: masjid, raqamli texnologiyalar, axborot tizimi, diniy-ma’rifiy faoliyat, qonunchilik, tashkiliy mexanizm.

Аннотация: В данной статье рассматриваются правовые и

	kafedrası o‘qituvchisi	
113.	OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA ADABIYOTSHUNOSLIK FANINI INNOVATSION RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA O‘TISHNING DOLZARB MUAMMOLARI Mavlonova O‘g‘iloy Hamdamovna Fattoyeva Maxliyo Muxammad-qizi, Jo‘rayeva Feruzabonu Yorqin qizi Zarmed Universiteti Tillar kafedrası mudiri, f.f.f.d. (PhD), dotsent, Zarmed Universiteti Filologiya va biznes fakulteti 3-kurs talabalari dagotys@mail.ru, +998914038305	501
114.	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА (4 - 6 лет). У.А.Касимов «Педагогика и психология, технологии образования» Бухарского ЦПМ, к,пс,н,(PhD), доцент	504
115.	ALISHER NAVOIY ASARLARIDA MAQOLLARNING O‘RNI VA AHAMIYATI Kodirova Saodat Abduraximovna f.f.f.d. (PhD) Navoiy davlat universiteti dotsenti	507
116.	O‘ZBEKISTON MASJIDLARIDA RAQAMLI AXBOROT TIZIMLARINI JORIY ETISHNING HUQUQIY VA TASHKILIY ASOSLARI Qoraboyev Sherzod Raximovich, e-mail: farmohm@exat.uz, telefon: +99890-165-45-79 Farg‘ona viloyati pedagog mahorat markazi “Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar metodikasi” kafedrası o‘qituvchisi	510
117.	O‘SPIRINLARDA SIYOSIY ONG SHAKLLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK DETERMINANTLAR Mato‘razov G‘ulamjan Atajanovich Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti tadqiqotchisi E-mail: gulomjon19853103@gmail.com	513
118.	TA’LIM JARAYONIDA O‘QUVCHILARNING MOTIVATSIYASINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI Boboyeva Liza Nurmatovna Ish joyi: Qashqadaryo viloyati Nishon tumani MMTB tasarrufidagi 47-sonli umumiy o‘rta talim maktabi Email: Boboyeva@gmail.com Tel: +99897-311-87-81	518
119.	O‘QUVCHILARDA TABIIY-ILMIY SAVODXONLIK VA AMALIY KO‘NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH METODIKASI Teshayeva Mohidil Botirovna1 1Buxoro viloyati pedagogik mahorat markazi fizika-astronomiya fani metodisti	524
120.	BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING NUTQNI TINGLAB TUSHUNISH DARAJASINI RIVOJLANTIRISH Qurbonova Sevara Suyunovna Axborot texnologiyalari va menejment universiteti Pedagogika kafedrası assistenti	533